

Et brev til læseren af bogen fra Constantin Constantius

København, i august 1843

*Det er en kunst at
være en god læser*

Min kære læser!

Tilgiv, at jeg taler så fortroligt til dig, men vi er jo *unter uns*. Skønt du nemlig er en poetisk person, er du mig dog ingenlunde en flerhed, men kun en, så vi dog er blot du og jeg.

Dersom man vil antage, at enhver, der læser en bog af en eller anden tilfældig, bogen selv uvedkommende grund, kun er en uegentlig læser, så blev der måske ikke mange egentlige læsere tilbage, selv for de forfattere, hvis læseverden er meget talrig; for hvem falder det i vor tid ind at spille et øjeblik på den snurrige tanke, at det er en kunst at være en god læser, endsige at anvende tid på at blive dette?

Denne beklagelige tilstand har naturligvis sin indflydelse på en forfatter, der efter min mening gør rigtigst i, med kirkelærer Clemens Alexandrinus, at skrive således, at kætterne ikke kunne forstå det.

En nysgerrig læserinde, der læser slutningen af enhver bog, hun finder på sit natbord, for at se, om de elskende får hinanden vil blive skuffet; for vel får to elskende hinanden; men min ven, der dog også er en mandsperson, får ingen.

Da nu dette tillige ses ikke at have sin grund i en forsvindende tilfældighed, så bliver sagen betænkelig nok for

Clemens Alexandrinus, egentlig Titus Flavius Clemens (ca. 150-215), var en af oldtidens lærde kirkefædre. I sine værker er han påvirket af hellenistisk filosofi, især Platon og stoikerne. Han ville begrunde og styrke troen ved at forene den med filosofisk tænkning.

de giftefærdige og giftesyge piger, der, ved blot at skulle stryge et eneste mandligt individ ud, taber noget i udsigternes sandsynlighed.

En bekymret familiefader vil måske frygte for, at hans søn skal komme på samme vej, som min ven, og mener derfor, at bogen ikke efterlader et harmonisk indtryk, fordi den ikke er en færdigsyet mundering, der passer på enhver musketer.

Et foreløbigt geni vil måske finde, at undtagelsen gør sig alt for mange besværligheder og tager sagen for alvorligt.

En gemytlig husven vil forgæves søge en forklarelse af dagligstuenes trivialiteter, eller en forherligelse af tevandspassiaren.

En virkelighedens håndfaste forfægter vil måske mene, at det hele drejer sig om intet.

En erfaren frue, der stifter partier, antager bogen at være forfejlet, da det interessante netop var, at udfinde, hvorledes en pige måtte være beskaffen 'for at gøre en sådan mand lykkelig'; for at der må være en sådan pige til, eller at der i det mindste har været en sådan, det forvisser hun sig om på en for hende højest behagelig måde.

En velærværdighed – dvs. en gejstlig person – statuerer, at der er for meget filosofi i bogen; en højærværdigheds tankeblæk søger forgæves, hvad menigheden netop i vor tid så højlig behøver, det ægte spekulative.

Min kære læser! Vi kan jo godt tale derom sådan *unter uns*; for du kan vel begribe, at det ikke er min mening, at alle disse domme skulle træde frem i virkeligheden, da bogen ikke får mange læsere.

En almindelig anmelder vil bogen mulig give en ønsket lejlighed til udførligt at oplyse, at den ikke er en komedie, tragedie, roman, epos, epigram, novelle, samt til at finde det utilgiveligt, man søger forgæves at sige en, to, tre, gange i den, vil han vanskelig forstå, da den er invers – dvs. indadvendt – ; bogens stræben tiltaler ham vist heller ikke; for anmeldere i almindelighed forklare tilværelsen således, at både det almene og det enkelte tilintetgøres.

Frem for alt er det for meget forlangt af en almindelig anmelder, at han skulle have en interesse for den dialektiske kamp, i hvilken undtagelsen bryder frem i det almene, den vidtløftige og såre indviklede procederen, i hvilken undtagelsen gennemkæmper og hævder sig selv som berettiget; for den uberettigede undtagelse er netop kendelig derpå, at den vil gå uden om det almene.

Denne strid er såre dialektisk og uendelig nuanceret, den forudsætter som betingelse en absolut prompthed i det almenes dialektik, kræver hurtighed i at eftergøre bevægelser, den er med et ord ligeså vanskelig, som at slå en mand ihjel og lade ham leve.

På den ene side står undtagelsen, på den anden side det almene, og striden selv er en underlig konflikt mellem det almenes vrede og utålmodighed over al det spektakel, undtagelsen volder, og dets forelskede forkærlighed for undtagelsen; for det almene glæder sig dog, til syvende og sidst, ligeså meget over en undtagelse, som himlen over en syn-